

ה ע ץ

א. מצוות באילן

* המצוות הקשורות באילן מתוך המצוות התלויות בארץ הן: (מחקו את המיותר)
כלאים, ערלה, חלה, בכורים, תרומות, מעשרות, עוללות, שכחה, ראשית הגז.
* הוסיפו מצוות נוספות הקשורות באילן.

ב. תארים ופעלים

* הוסיפו תארים או פעלים.

העץ - פורח, מלבלב.

* השלימו:

כאשר העץ מוציא עלים חדשים הוא _____, כאשר הוא מוציא פרחים הוא _____, כאשר הוא מוציא פירות הוא _____

ג. שימושי העץ

כתבו פעולות הקשורות בטיפול בעץ: _____

* העץ משמש ל... (מתחו קו מתחת התשובות הנכונות)

קניון, יצור לבנים, הגנה, טיהור האויר, צל, נוי, יבוש בצות, מאכל, הסקה, סלילת כבישים, בְּנִיָּה, תעשיות.

* הציעו שימושים נוספים בעץ _____

ד. עץ ושיח

מה בין העץ - לשיח

הצד השווה: _____

הצד השונה: _____

הקיפו בעיגול את ההיפך מפריחה:

הבשלה, צמיחה, קמילה, נביטה.

ה. מקומות גידול של עצים

* כתבו שמות של מקומות גידולי - עצים (מה גדל בכל מקום?): _____

_____

ו. האדם ועץ השדה

* במה דומה האדם לעץ השדה? _____

_____

ז. צרופי לשון

* השלימו את הצרופים למילה "עץ":

כנוי לתורה - עץ _____ עץ שניטע להוסיף יופי למקום - עץ _____

עץ שפרותיו ראויים למאכל אדם - עץ _____ "דיקט" - עץ _____

עץ שפירותיו אינם ראויים למאכל - עץ _____

עתידין כל אילני סרק שבארץ ישראל שיטענו פרות (סוטא מ"ו)

ח. ניבים

לפניכם ניבים הקשורים לעץ, השלימו אותם ורשמו את ביאורים!

נתלה ב _____ גדול - _____
מרוב _____ לא יראה היער - _____
"כי האדם _____ השדה" - _____
סרק קולם הולך - _____
נכנס בעבי ה _____ - _____
טובה צפור אחת ביד משתים על ה _____ - _____
לא דובים ולא _____ - _____
יוחסין - _____
כ _____ כן פרו - _____
דבר ל _____ ולאבנים - _____
התפוח אינו נופל רחוק מן ה _____ - _____

* שבצו 10 מתוך הניבים הנ"ל במשפטים. הקפידו על שבוץ נכון

* באיזה הקשר נאמר "שפך את חמתו על עצים ואבנים"?

* לאילו עצים נמשל הצדיק? עיינו במקורות הבאים:

תהילים א', ג'.
תהילים צ"ב, י"ג.

* מה כוונת הניב הבא? הסבירו או הדגימו במשפט.

אם בארזים נפלה שלהבת מה יעשו אזובי הקיר _____

* תארו בקצרה מקרה שבו נשתמש ב"אילני סרק קולם הולך".

פירוש המילה סרק - _____

ניב בארמית בעל משמעות דומה הוא "אסתרא _____

הסברו המילולי הוא _____

בלשון ימינו מדברים על "ויכוח סרק", הסבירו מהו. תני דוגמא: _____

ט. חלקי העץ וסמליהם:

* רשמו את שמות חלקי העץ במקום המתאים!

שורש, ענפים, גזע, חוטר, צמרת, עלים, פרחים, פירות.

* השלימו את חלקי העץ כסדרם והוסיפו להם פעלים או תארים מתאימים. (תוכלו להעזר ברשימה שבסוגריים)

פעלים או תאורים	חלקי העץ
(עבה, דביקה, מסתעפים, נושרים, בשרניים,	שורשים
קטיפתיים, עסיסי, רענן,	
רך, קשה, ירקרק, חלקה,	
דק, דוקרניים, סופגים,	
מחוספס, ארוך, עבות)	

*מה מסמלים חלקי העץ? (התאימו בין החלק לסמל)

שורשים	פרחים	תוצאה
גזע	פרות (תנובת העץ)	חוסן, חוזק
ענפים	סעיפים של נושא אחד	התבססות
עלים	יופי, פריחה	חוסר יציבות, פחד

י. חלקי העץ – הגדרות והעשרה לשונית:

שורשים

ההגדרה:

* ניבים:

- _____ - זז מהמקום שבו עמד.
- _____ - נאחז במקום.
- _____ - חקר את המקור.
- _____ - הסיר, סלק לחלוטין.
- _____ - דבר רע שהשלכותיו רעות.

* העשרה

להשריש – לְשַׁרֵּשׁ

השווה:

_____

השוונה:

_____

* בפעל ש.ר.ש משתמשים בהשאלה במובן של עקירת מנהגים רעים והקניית מידות טובות. מחקי את הצורה הבלתי נכונה.

יש לשרש / להשריש נהג נפסד זה ולשרש / להשריש ערכי מוסר ויראת שמים.

* המלה לעקור נרדפת למלה לְשַׁרֵּשׁ או להשריש?

_____ מה עוקרים?

_____ מיהו "עוקר הרים"?

גזע

* ההגדרה:

_____

*משמעות מושאלת:

_____

הידעת???

מהו "גזע המח"?

_____ - מהי "גזענות"?

_____ מהם "ארבעת הגזעים" באנושות?

ענפים

* ההגדרה:

_____

* ניבים :

כרת את הענף עליו הוא יושב - _____
נכנס בעבי הקורה - _____

* העשרה :

מה חריג? נמקו : ענף, שלוחה, סעיף, מקור. _____
מקובל לדבר על שלוחת טלפון. מהי? _____
שערו מדוע היא נקראת כך? _____

מה יוצא דופן? נמקו. בול עץ, קורה, גזיר, עמוד, כפיס עץ _____

עינינו במקורות הבאים ומצאו מילים נרדפות ל"ענפים":

יחזקאל י"ז, ו' _____
ירמיהו י"א, ט"ו _____
במדבר י"ג, כ"ג _____
ישעיהו י"א, א' _____
תהילים ק"ד, י"ב _____
ישעיהו ט"ז, ח' _____

צמרת

_____ : ההגדרה *
_____ : משמעות מושאלת *
* העשרה :
_____ מהם "אנשי צמרת"?

_____ מהי צמרת השלטון / הצבא? -
_____ מה בין אמיר ל- עמיר?

מלים נרדפות לאמיר הן : מחקו את המיותר :
שיא, פסגה, ראש, צריח, צמר, כיפה

עלים

_____ : ההגדרה
* העשרה :
_____ בתקופת השלכת העלים נופלים או נושרים?
_____ הסבירו את ההבדל בין הפעלים נשר ונפל :

_____ מה עוד נושר?
_____ בלשון הניב : מתי מתארים אדם "כעלה נידף"?

פירות

_____ : ההגדרה *
_____ : צירופי לשון לדוגמא :
* ניבים :
_____ כעץ כן פרו -
_____ פירותיו מעידים עליו -

איך קרואים ?

בשר הפרי _____
"מעטפת" הפרי _____
ראשית התהוותו _____
פרי לא בשל _____
פירות ב- 3 שנותיו הראשונות של העץ : _____
פירות שלא הופרשו מהם תרו"מ _____
"המשכו" של הפרי _____

פרחים

* ההגדרה: _____

* בהשאלה - פריחה: _____

מה פירושו של הניב:

”כפתור ופרח”?

מתחו קו בין ניב להסברו:

דבר שאינו מחזיק מעמד
אדם ריקני וצעקני
דבר קל מאד וקל לאבדו
דבר ואין שומעים לו
מעשיו מעידים עליו
גורם רעה לעצמו
מרוב פרטים נשכח העיקר
אבד את הכל
אין תוצאה בלי סיבה
הסתמך על אילן גדול
יפה, מצוין
לא היה ולא נברא

כעלה נידף
לא דובים ולא יער
מרוב עצים לא רואים את היער
קקיון דיונה
אילני סרק קולם הולך
דבר אל העצים ואל האבנים
נתלה באילן גדול
כפתור ופרח
כורת את הענף עליו הוא יושב
אין פרי בלא אילן
עקר מן השורש
פרותיו מעידים עליו
* שבצו חמישה מן הניבים במשפטים.
* נסו לצייר חלק מן הניבים.

”אילן אילן... שכל נטיעות שנוטעים ממך יהיו כמותך”

מעובד ע"פ מרכז למידה והכשרת עובדי הוראה (חינך עצמאי) – חיפה ע"י המורה ח. בוימל